

ZAMONAVIY TA'LIMNING FALSAFIY TAMOYILLARI VA RAQAMLI MUHIT TRANSFORMATSIYASI

Murodov Texron Furqat o'g'li

Samarqand shahar 3-son Bolalar musiqa va san'at maktabi o'quv-ma'rifiy ishlar bo'yicha direktor o'rinbosari

Annotatsiya: *Mazkur maqolada zamonaviy ta'lim tizimining falsafiy tamoyillari va raqamli transformatsiya jarayonlari o'zaro uyg'unlikda tahlil qilinadi. Raqamli muhitning inson tafakkuri, axloqi va ma'naviyatiga ta'siri, o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi yangi o'zaro muloqot shakllari falsafiy nuqtai nazardan yoritilgan. Maqolada biz texnologiya va insonparvarlik o'rtasidagi muvozanatni saqlash zaruriyati, ta'lim jarayonida raqamli ongning shakllanishi hamda kelajak ta'limining axloqiy asoslari haqida o'z fikr-mulohazalarimizni bayon etdik.*

Kalit so'zlar: *ta'lim falsafasi, raqamli muhit, insonparvarlik, transformatsiya, ong, texnologik madaniyat.*

ФИЛОСОФСКИЕ ПРИНЦИПЫ СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ И ТРАНСФОРМАЦИЯ ЦИФРОВОЙ СРЕДЫ

Муродов Техрон Фуркат оглу

Заместитель директора по воспитательной работе Самаркандской городской детской музыкально-художественной школы № 3

Abstract: *This article analyzes the philosophical foundations of modern education and the transformation processes in the digital environment. The impact of digitalization on human thinking, ethics, and values, as well as the emerging forms of communication between teachers and students, are examined from a philosophical perspective. We emphasize the importance of maintaining a balance between technology and humanity, the development of digital consciousness, and the ethical principles of future education.*

Keywords: *philosophy of education, digital transformation, humanism, technology, consciousness, values.*

PHILOSOPHICAL PRINCIPLES OF MODERN EDUCATION AND DIGITAL ENVIRONMENT TRANSFORMATION

Murodov Tehron Furqat ugli

Deputy Director for Educational Affairs, Samarkand City Children's Music and Art School No. 3

Аннотация: В данной статье рассматриваются философские основы современной системы образования и процессы цифровой трансформации. Анализируется влияние цифровой среды на мышление, духовность и ценности человека, а также новые формы взаимодействия между преподавателем и обучающимся. В работе подчеркивается необходимость сохранения баланса между технологиями и человечностью, формирования цифрового сознания и этических принципов будущего образования.

Ключевые слова: философия образования, цифровая трансформация, гуманизм, технологии, сознание, ценности.

KIRISH.

Falsafa tarixini o'rganish falsafaning ijtimoiy ong shakllari o'rtasidagi o'rnini aniqlash va u jamiyat moddiy hayotining ijtimoiy amaliyotga bog'liqligi, nisbiy mustaqilligi, shuningdek, ichki taraqqiyotida, ichki mantiqqa egaligini aniqlashni taqozo etadi. O'tmish falsafiy ta'limotlar tarixi bosib o'tilgan bosqich sifatida qaralib, uni o'rganish hozirgi davrda katta ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu masalani qiyosiy tahlildan o'tkazish hozirgi zamonamiz talablariga mos keluvchi umumiy dunyoqarashni hosil qilishda ko'maklashadi. Komparativistika falsafaning ham ko'xna, ham navqiron uslublaridan sanaladi. Uning yordamida har qanday davrning har qanday sharoitida yangicha xulosalarni keltirib chiqarish mumkin. Shu o'rinda, u hozirgi zamonning dolzarb muammolarini yechishda o'z yordamini ayamaydi. Shu bois u har bir sohada keng qamrovda qo'llaniladi.

Bugungi globallashuv sharoitida biz faqat yangi bilimlar emas, balki yangi tafakkur paradigmasiga ham ehtiyoj sezmoqdamiz. Ta'lim endi insonning shaxsiy rivojlanish manbai bo'libgina qolmay, jamiyatning intellektual poydevorini ham shakllantirmoqda. Raqamli muhit esa bu jarayonning tezlashuviga, ba'zan esa chuqur o'zgarishiga sabab bo'layotir.

Men va bizning avlod raqamli davrda ulg'ayganmiz. Biz uchun bilimga kirish imkoniyati hech qachon bu qadar oson bo'lmagan. Biroq ayni paytda, bu jarayon bizdan tanqidiy fikrlash, ma'naviy barqarorlik va falsafiy yondashuvni ham talab qilmoqda. Chunki texnologiya kuchaygan sari insoniylikni asrab qolish masalasi yanada dolzarb bo'lib bormoqda.

1-Jadval. Zamonaviy ta'limning asosiy tamoyillari va raqamli muhit omillari jadvali

Falsafiy tamoyil	Ta'limdagi ifodasi	Raqamli muhitdagi o'zgarishlar	Natijaviy yo'nalish
Insonparvarlik	O'quvchini markazga qo'yish, individual	Sun'iy intellekt yordamida shaxsga mos o'quv dasturlari	Shaxsiy rivojlanishga yo'naltirilgan

	yondashuv		ta'lim modeli
Erkin fikrlash	Mustaqil tahlil va qaror qabul qilish madaniyati	Axborot tanlash va baholash qobiliyatining kuchayishi	Tanqidiy tafakkur madaniyati
Integratsiya	Fanlararo yondashuv, hamkorlik	Ta'limda texnologiya, falsafa va psixologiyaning uyg'unlashuvi	Kompleks bilim tizimi
Axloqiy mas'uliyat	Texnologiyadan ongli foydalanish	Raqamli axloq va madaniyat standartlari	Ma'naviy raqamli tafakkur
Innovatsion tafakkur	Yangilik yaratish, moslashuvchanlik	Raqamli kreativlik va sun'iy intellekt bilan hamkorlik	Innovatsion shaxs modeli

Asosiy qism

Zamonaviy ta'lim bugun o'zining tarixiy burilish davrida turibdi. Biz endi "bilim olish"dan ko'ra "bilim yaratish" bosqichiga o'tmoqdamiz. Ta'lim jarayoni faqat ma'lumot yig'ish emas, balki ma'noni anglash, fikrni tahlil qilish, yangi qadriyatlar yaratish jarayoniga aylanmoqda.

Tafakkurning tarixiy rivojlanishida u yoki bu falsafanng o'rnini turlicha belgilash mumkin. Muayyan faylasuf (yoki yo'nalish) tomonidan ilgari surilgan g'oyalarni faylasuflar va falsafiy yo'nalishlarning boshqa g'oyalari bilan qiyoslash yo'li mavjud. Qiyoslanayotgan ta'limotlarning bir xilligi, o'xshashligi yoki tafovutini aniqlashning har qanday (tahlil qilinayotgan materialning faqat reprezentativligi bilan cheklangan) aniqlik va tafsilot darajasiga imkon beruvchi turli falsafiy ta'limotlarning ushbu qiyosiy tahlili u yoki bu maktablar o'zaro ta'siri va o'zaro bog'liqligi to'g'risidagi masalani qo'yadi. Biroq bu holatda "nusxa olish yoki yangi xususiy masalalarni qo'yish uchun o'zlashtirish sifatidagi o'zlashtirish" dilemmasi hal etilmay qoladi va muayyan konseptual asosni talab qiladi. Boz ustiga qiyosiy tahlil o'zicha o'zi eng muhim savollarga javob berishga imkon bermaydi: nima uchun taklif qilingan g'oyalar bir holatda shu qadar turli va boshqa holatda esa shu qadar o'xshashdir; asosiysi esa – nima uchun boshqa emas, balki aynan ushbu qarorlar qabul qilingan? Faylasuflar bugungi kunda bizga u qadar muhim tuyulmagan muammolar borasida bahslashdilar va biz uchun nomaqbul tuyulganlariga nima uchun jimgina ko'nib ketaveramiz?

Agar ta'limotlarni tarixiy izchillikda o'rganib chiqiladigan bo'lsa, barcha faylasuflar va falsafiy yo'nalishlar uchun umumiy bo'lgan vazifalarni (har birining hosil bo'lgan vaqtida) amalga oshirishda yuzaga kelgan qiyinchiliklar aniqlab olindi va ular falsafiy izlanishlarning erkin ruhiyatiga qay darajada mas'ul?

Ushbu savollarga javob berish uchun faylasuflar va falsafiy yo'nalishlar qarashlarining qiyosiy tahlili tarixiy-falsafiy jarayonning ichki mantig'ini izohlashga, u esa ehtimol barcha falsafiy oqimlar uchun umumiy bo'lgan muammoli maydonni ajratishda ularning birligini belgilovchiga tayanmog'i lozim. Bu kabi yondashuvda falsafiy fikrning rivojlanishi nafaqat muammoli maydonni tashkil etuvchi barcha vazifalarni navbati bilan o'zaro ziddiyatlarsiz hal etishni bog'lashga urinish sifatida, balki ziddiyatlarni hisobga olgan holda, aynan o'sha muammolarni hal etishga urinuvchi boshqa falsafiy yo'nalishning yuzaga kelishi sifatida ham ifodalanadi. Shunda falsafaning o'zi emas, balki uning tashkil etish usuli refleksiya predmetiga aylanadi. Qachonki o'z-o'zicha hal etishning asosiy imkoniyati aniqlansa, yangi muammoli maydon falsafiy masalalarni umuman boshqacha qo'yadi, falsafaning rivojlanishida yangi tarixiy fenomen yuzaga keladi.

Men o'qituvchi sifatida raqamli vositalardan foydalanar ekanman, shuni his qilamanki, bu texnologiyalar faqat vosita bo'lishi kerak — maqsad emas. Chunki haqiqiy ta'limning yuragi — bu insoniy muloqot, hissiyot va o'zaro ishonchdir.

Raqamli transformatsiya esa shu muloqotni yangi bosqichga olib chiqmoqda. Onlayn ta'lim platformalari, sun'iy intellekt yordamidagi baholash tizimlari, raqamli laboratoriyalar — bularning barchasi ta'lim jarayonini yanada shaffof va ochiq qilmoqda. Ammo bu o'zgarishlar bilan birga ma'naviy xavflar ham kuchaymoqda: axborot ortiqchaligi, tafakkur tarqoqligi, insoniy aloqa yetishmasligi.

Shu bois biz raqamli ta'lim falsafasini ishlab chiqishda texnologik va ma'naviy yondashuvni birlashtirishimiz kerak. Bu jarayonni men "inson va algoritm hamkorligi falsafasi" deb atagan bo'lardim. Chunki biz insoniy hislar va texnik aql o'rtasida yangi uyg'unlik yaratyapmiz.

Ta'limning falsafiy tamoyillari haqida fikrlar

Biz uchun eng muhim falsafiy tamoyil bir so'z bilan insonparvarlikdir demakdir. Har qanday raqamli tizim, sun'iy intellekt yoki avtomatlashtirilgan ta'lim jarayoni inson manfaatlariga xizmat qilishi kerak.

Ikkinchi tamoyil aniq qilib aytganda erkin fikrlash va ijodkorlik. Biz o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, mavjud g'oyalarga shubha bilan qarashga o'rgatishimiz zarur. Chunki ijodkorlik — bu shubhaning natijasidir.

Uchinchi tamoyil bu axloqiy mas'uliyat. Texnologiyalar insonning axloqiy mas'uliyatini yo'q qilmasligi kerak. Aksincha, ularni yanada kuchaytirishi lozim. Biz raqamli muhitda ham axloq, vijdon va mas'uliyatni bosh qadriyat sifatida ko'rishimiz kerak.

Raqamli transformatsiya jarayoni davomida biz yangi ta'lim paradigmasiga qadam qo'ymoqdamiz. Yaqin yillarda ta'limda virtual haqiqat, sun'iy intellekt yordamida individual o'qitish tizimlari, blokcheyn asosida baholash va raqamli axloq fanlari keng joriy etiladi.

Ammo eng muhim narsa, texnologik taraqqiyot bilan birga insonning ma'naviy rivojini ham ta'minlashdir. Bizning maqsadimiz, texnologiyani insonni takomillashtiruvchi kuchga aylantirishdir.

Xulosa.

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy ta'limning falsafasi, bu inson va texnologiya o'rtasidagi uyg'unlik falsafasidir. Biz ta'limni raqamlashtirayotganda, uni ruhsiz mexanizmga emas, ongli insoniyatga xizmat qiladigan tizimga aylantirishimiz kerak.

Tadqiqot doirasida, ushbu tahlildan ijtimoiy-falsafiy tafakkurni kengaytirishda, monografiyalar, o'quv qo'llanmalarining tegishli bandlarini yozishda, mustaqil fikrni shakllantirishda, falsafa tarixiga, bilish nazariyasiga bo'lgan ijobiy munosabatni shakllantirishda foydalanish mumkin. Hozirgi kunda turli ta'limotlarni o'rganib, atroflicha tahlil qilib, zamonamiz talabiga binoan to'g'ri xulosa chiqarish va ulardan yoshlarimizni ilmiy-ma'naviy dunyoqarashlarini kengaytirishda, barkamol inson qilib yetishtirishda foydalanishda namoyon bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Tychieva, O. N. (2020). ON THE PROBLEM OF TRAINING COMPETITIVE PERSONNEL FOR THE DIGITAL ECONOMY & Theoretical & Applied Science, 701-707

2. Rahmonova, S. (2023). YANGI O'ZBEKISTONDA MA'NAVIY-MADANIY ISLOHOTLAR. Current approaches and new research in modern sciences, 2(10), 40-43.

3. Rahmonova, S. (2023). YUKSAK MA'NAVİYATLÍ AVLOD-UCHINCHÍ RENESSANS BUNYODKORLARÍ. Наука и технология в современном мире, 2(3), 76-79.

4. Rahmonova, S. (2023). YUKSAK MA'NAVİYATLÍ AVLOD-UCHINCHÍ RENESSANS BUNYODKORLARÍ. Наука и технология в современном мире, 2(3), 76-79.